

Když chybí zářivý úsměv aneb černé zuby

prof. MUDr. Zdeněk Doležel, CSc., MUDr. Barbora Sedláčková
Pediatrická klinika, LF MU a FN Brno

Klíčová slova: primární dentice, zuby s černým povlakem, zubní plak.

Key words: primary dentition, black tooth stain, dental plaque.

Výrazně starostlivá matka 22měsíčního batolete navštívila přímo ambulanci autorů sdělení, neboť si všimla, že u dítěte docházelo během uplynulých 2,5–3 měsíců k zintenzivnění černého povlaku na zubech. Specializovanou pedostomatologickou ambulanci matka nenavštívila, neboť měla obavy z v té době velmi nepříznivé epidemiologické („covidové“) situace. Zuby dítěte se matka snažila čistit zubní kartáčkem s minimálním množstvím zubní pasty, ale tento výkon prováděla nepravdělně. Dítě bylo narozeno v termínu, bez jakékoliv perinatální zátěže a vyvíjelo se po stránce svého pohybového a duševního vývoje bez odchylek. Při vyšetření byl chlapec v celkově dobrém stavu, eutrofický a se zcela normálním nálezem při fyzikálním vyšetření. Jedinou odchylkou byl černý povlak na zubech, který byl zřetelně viditelný především na zubech horní čelisti, méně pak na zubech čelisti dolní (obr. 1 a 2). Na sliznici gingivální, labiální, bukalní a jazyka nebyly žádné změny, chlapec měl prořezáno 14 zubů mléčné dentice.

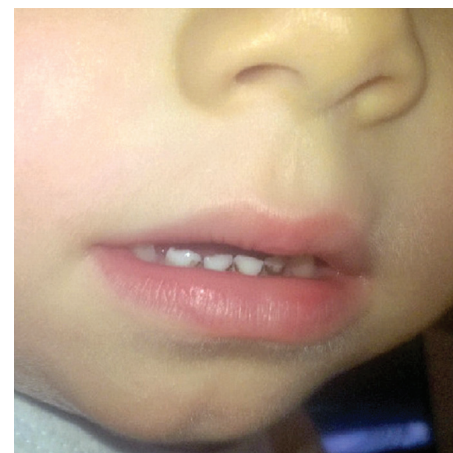
Zejména u dětí a především pak u zubů primární dentice je černá diskolorace poměrně častým nálezem. Tmavě hnědé/sytě černé linie probíhají obvykle na zubech paralelně s okrajem gingivální sliznice, mohou však mít i podobu různě velkých tečkovitých útva-

Obr. 1. Diskolorace zubů v horní čelisti

rů/skvrn. Většinou tyto změny nepřesahují třetinu krčku zubu a zubní korunka zůstává barevně nezměněna. Podkladem této barevné změny je postupný rozvoj bakteriálního plaku, jehož etiologie je multifaktoriální. Mezi možné vyvolávající příčiny bývá uváděn extenzivní příjem chromogenů v nápojích a potravinách (čaj, káva, červené víno, sójová omáčka, mléčné výrobky, ovoce), dále užívání některých léků, ale i nadužívání ústních vod. Nejvýznamnější vliv vedoucí k takové barevné změně zubů je však přisuzován změnám orální mikrobioty, v níž začnou převažovat především zástupci kmene aktinomycet (AM). AM produkují hydrogensulfidy, které reagují se železem (to je obsaženo ve slinách i v slizničním povlaku gingivy), fosfáty či váp-

Obr. 2. Diskolorace zubů v dolní čelisti

níkem a na zubech tak postupně dochází k jejich barevné změně. Běžným zubním kartáčkem a zubní pastou nelze černý zubní plak odstranit. Příp. použití některých abrasivních zubů bělících přípravků je zcela nevhodné. Ve zcela ojedinělých studiích bylo u dětí prokázáno, že podávání probiotik obsahující *Streptococcus salivarius M18* představuje prevenci rozvoje černého zubního plaku. Tento postup však prozatím zůstává mimo běžnou klinickou praxi. Rodiče dětí s popisovaným dentálním nálezem je třeba uklidnit a jediným racionálním doporučením je odeslat dítě do specializované ambulance dentální hygieny, kde lze vhodným postupem černý plak odstranit. Takto jsme postupovali i v našem případě.